

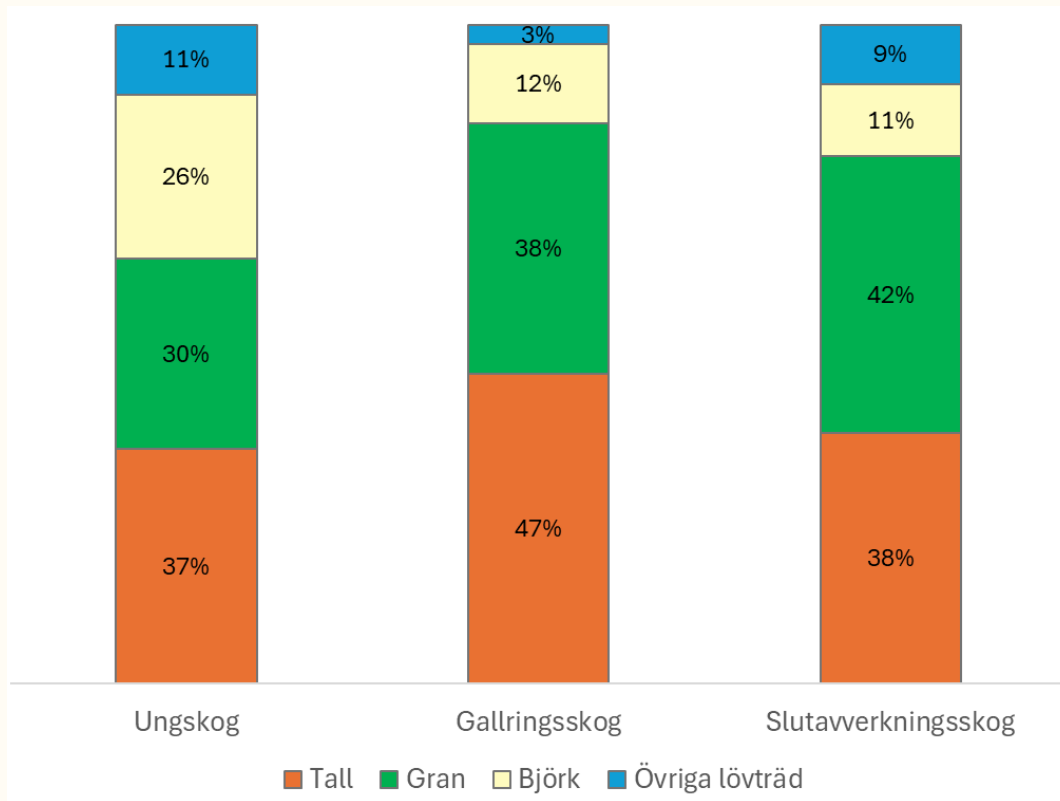
Skötsel av björk

Nils Fahlvik

Forskare inom skogsskötsel

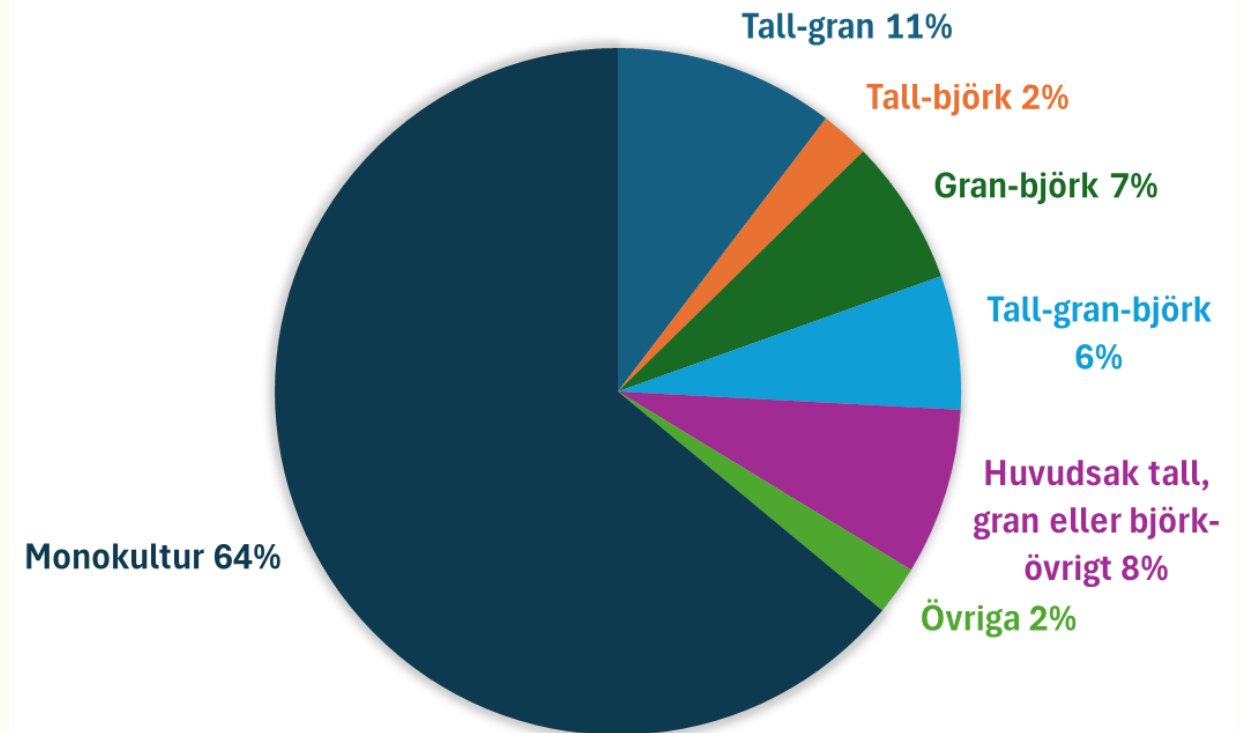
Björk i Riksskogstaxeringen

Stående volym

Roberge et al. 2024. Forest statistics 2024

Andel av den produktiva skogsmarksarealen (Grundyta för diam>10 cm)

Lee et al. (2023). Scand J of For Res 38:7-8, 442-452

- Glasbjörken är vanligast
- Andelen vårtbjörk ökar generellt söderut
- Friska och näringsrika marker för god tillväxt
- Volymmedeltillväxt i naturligt föryngrade bestånd på upp till 10 m³ per hektar och år för vårtbjörk och 8 m³ för glasbjörk
- Glasbjörk planteras i liten omfattning – begränsad erfarenhet
- Ökat intresse för att plantera björk och då framför allt vårtbjörk (1.7 %)
- I praktiken svårt att skilja arterna åt vid tidiga skötselåtgärder

Den tidiga skötseln är viktig för björkens dimensionsutveckling

- En vital krona är viktig för dimensionsutvecklingen
- Höjdtillväxten kulminerar tidigt för björk
- Kräver påpasslighet för att undvika små kronor
- Tumregel att bibehålla 50 % grönkrona
- Avvägning mellan dimension och produktion

Röjning

- En till två röjningar i naturlig föryngring. 1400-2000 stammar per hektar vid 6-7 års ålder
- Fokus på vitalitet och kvalitet
- Utnyttja naturlig spridning i dimension
- Stubbskott
- Kontroll av naturlig föryngring i planterade bestånd

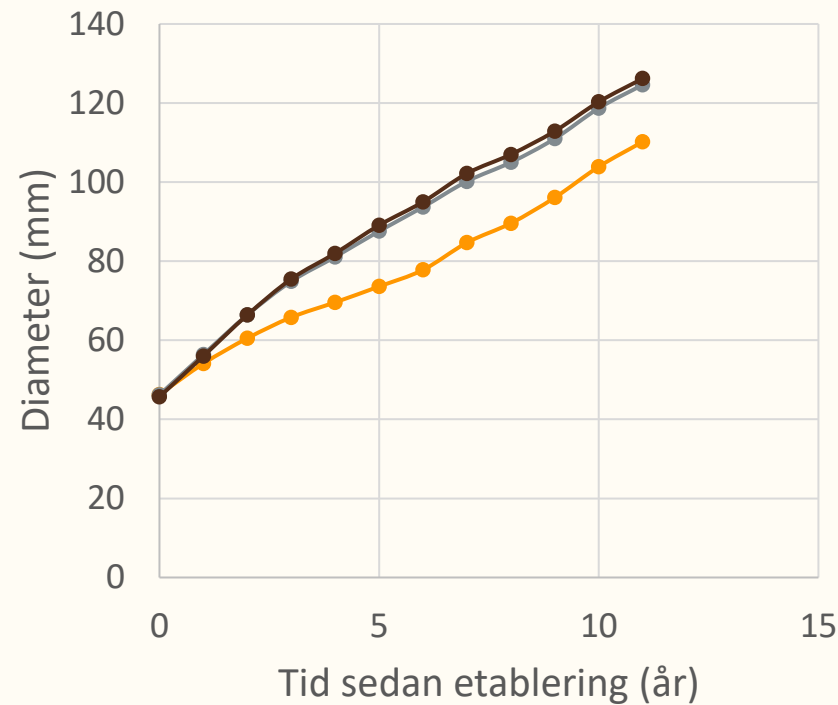
Röjningsförsök på åtta lokaler i södra Sverige

- Normal röjning enligt dagens rekommendationer
- Stark röjning (2/3 av stamantalet i normal röjning)
- Uppskjuten röjning (Normal röjning utförd fem år senare)

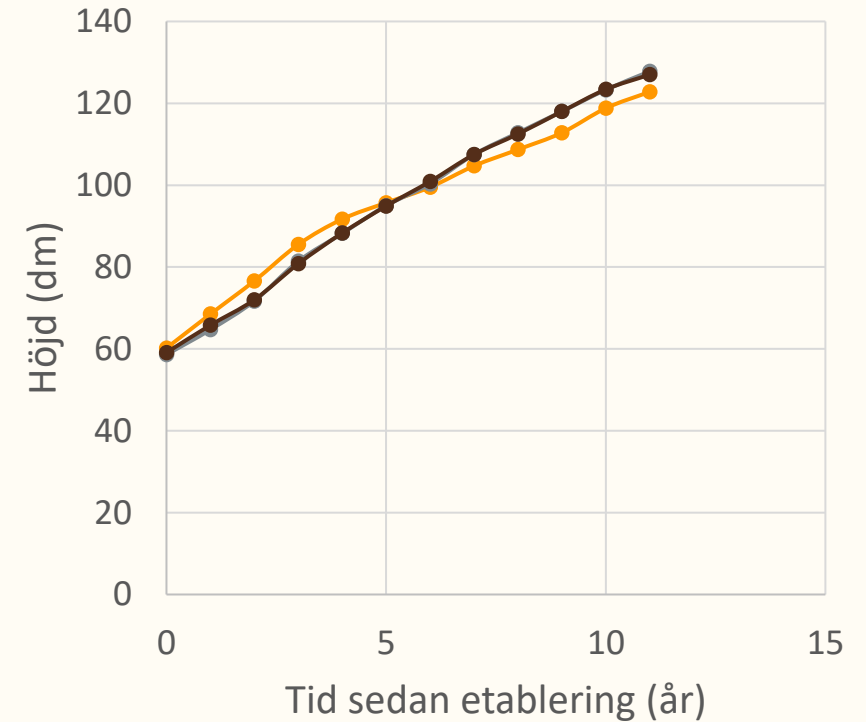
Foto: Lars Rytter

Medeldiameter (Dg)

—●— Senarelagd —●— Standard —●— Stark

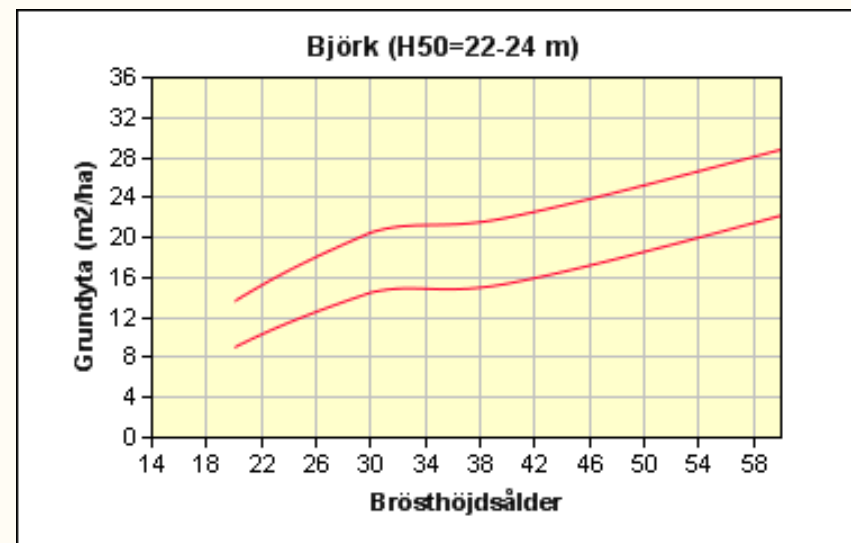
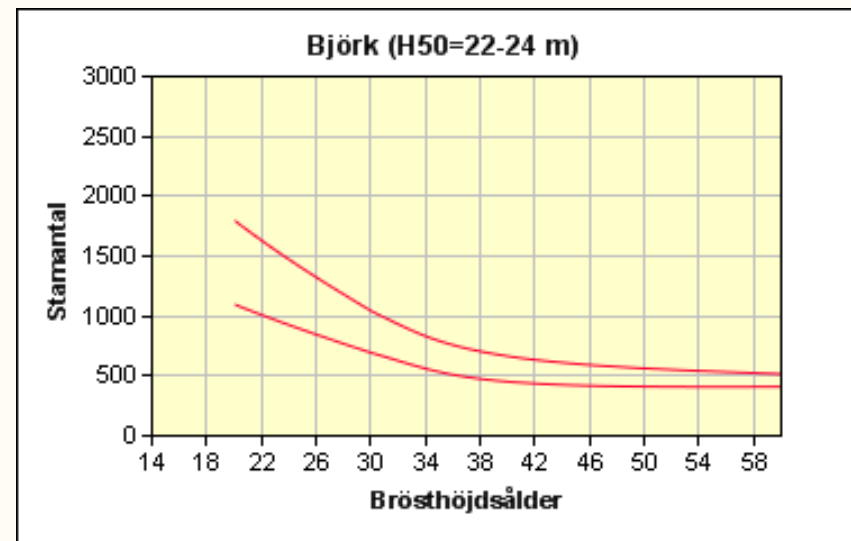
Medelhöjd (Ha)

—●— Senarelagd —●— Standard —●— Stark

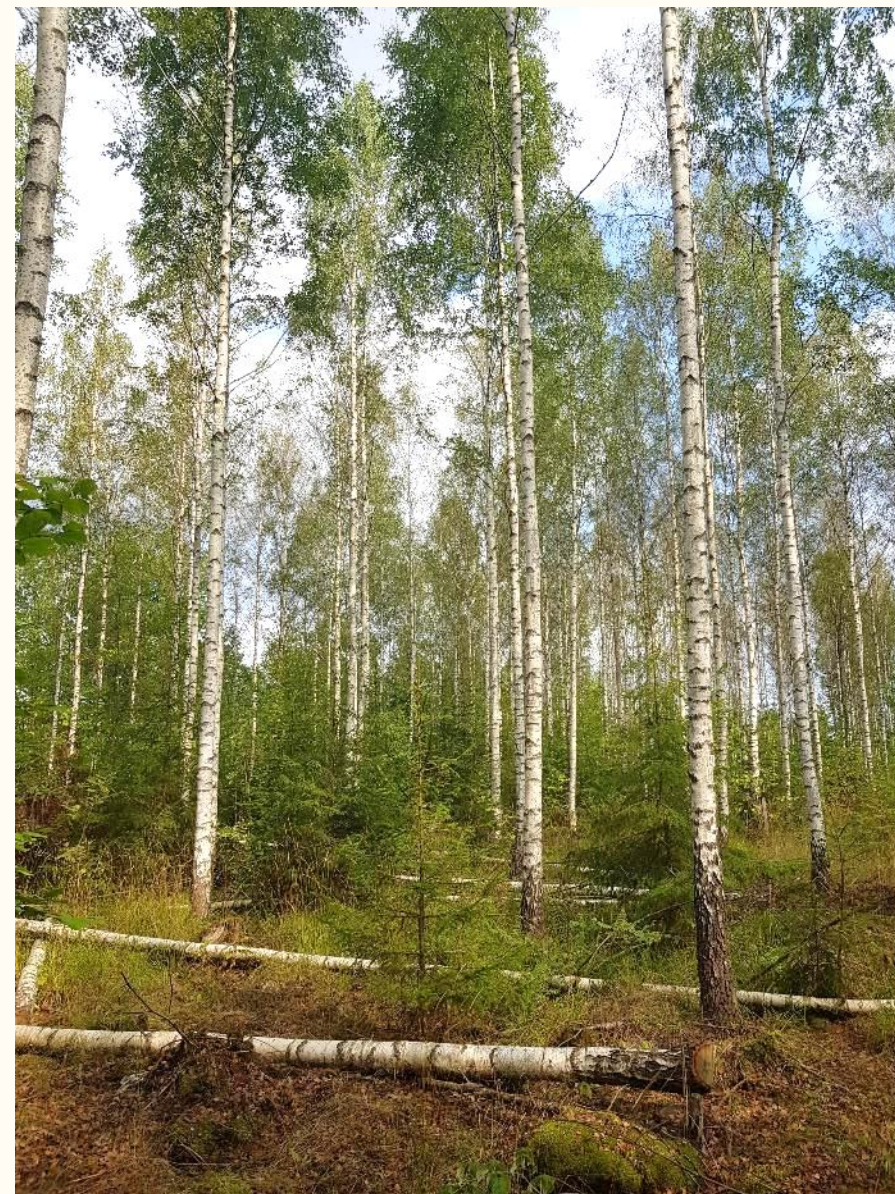
Gallring av björk

- 2-3 relativt starka gallringar
- Gallra för vitalitet och kvalitet
- Målsättningen viktig
- 400-600 stammar per hektar vid slutavverkning

Gallringsförsök i planterad björk i södra Sverige

- Tre lokaler med avkommeförsök planterade 1993-1997 av Skogforsk
- Studie baserad på fältnätningar och simuleringar:
 - 2L – Två svaga gallringar till 1050 st per ha
 - 3L – Tre svaga gallringar till 800 st per ha
 - 2M – Två gallringar till 800 st per ha
 - 2H – Två hårda gallringar till 400 st per ha

Södra Vi efter gallring

Sammanfattning – Björkskogsskötsel

- Naturlig föryngring förekommer framför allt i blandning med andra trädslag
- Plantering av björk ökar
- Påpasslighet vid röjning och gallring krävs för att hålla igång dimensionsutvecklingen
- Röjnings- och gallringsmallar kan behöva revideras i takt med bättre plantmaterial
- Möjligheten till skogsbränsleuttag kan påverka skötseln
- Stora pågående satsningar inom forskning

Björkskärm över gran

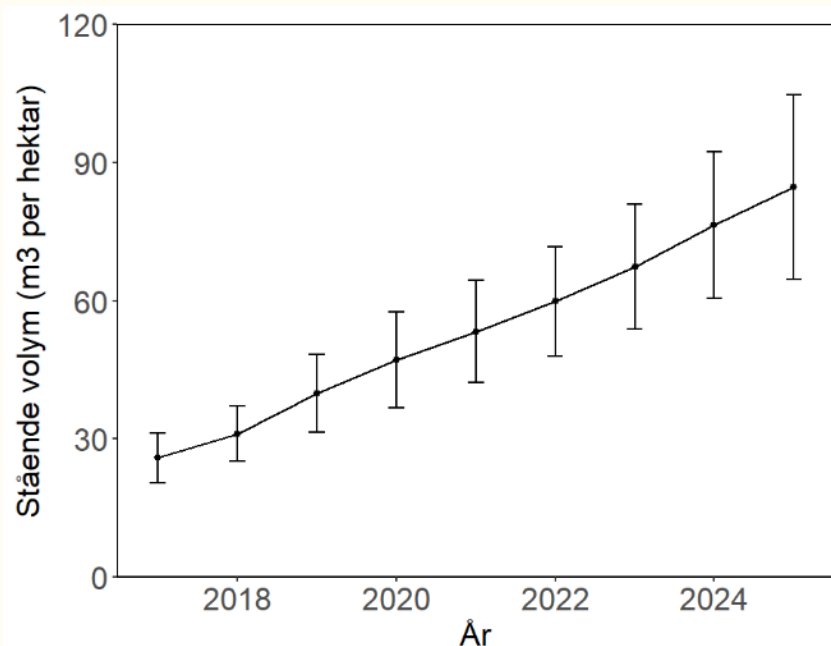
- Efterliknar naturlig etablering med förväxande björk över skuggtålig gran
- Fördelar
 - Skydd mot frost
 - Kontroll av stubbskott
 - Tidigt uttag av björk
- Nackdelar
 - Granens tillväxt hämmas
 - Kräver påpasslighet
 - Försvårad drivning

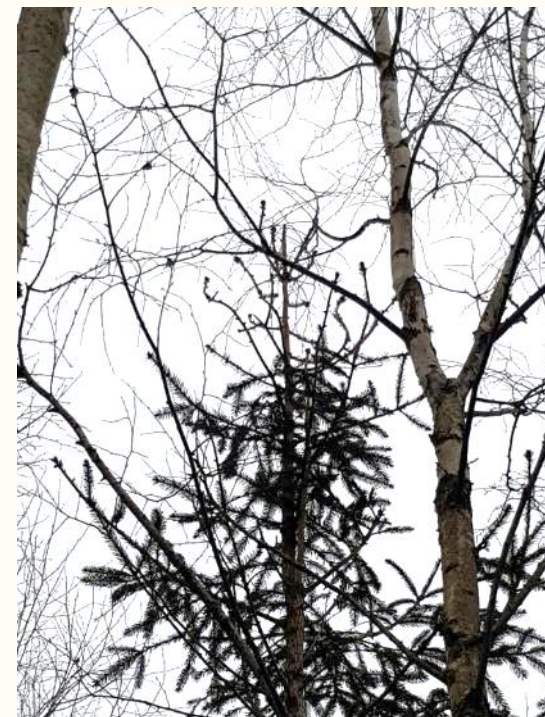
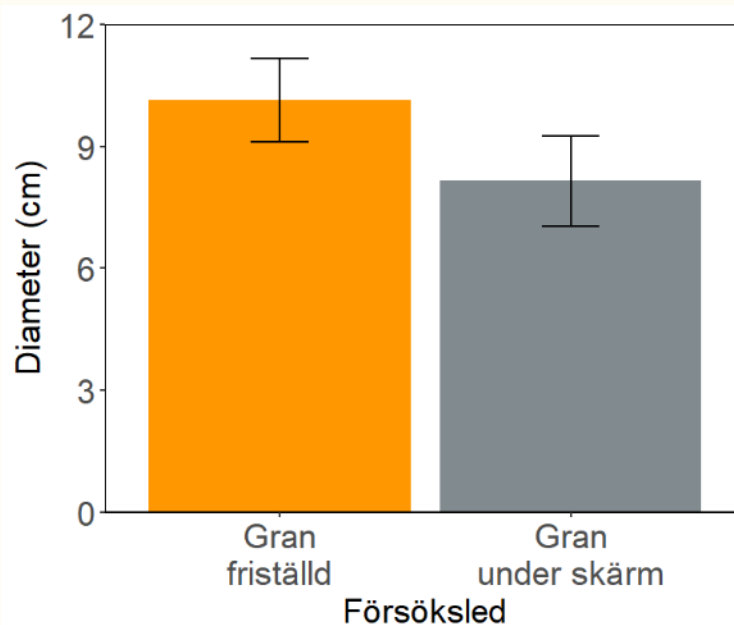
Pågående försök med täta skärmar

- Planterad gran efter stormen Gudrun
- Skärmar röjda till 1200-1800 stammar per hektar efter två rönjningar
- Mål
 - Lönsamt uttag av björk vid gallring
 - Förutsättningar för långsiktig blandskog

Björkskärmens volym

Granens medeldiameter hösten 2025

Avveckling av skärmen

Spara 300-350 björkar per hektar

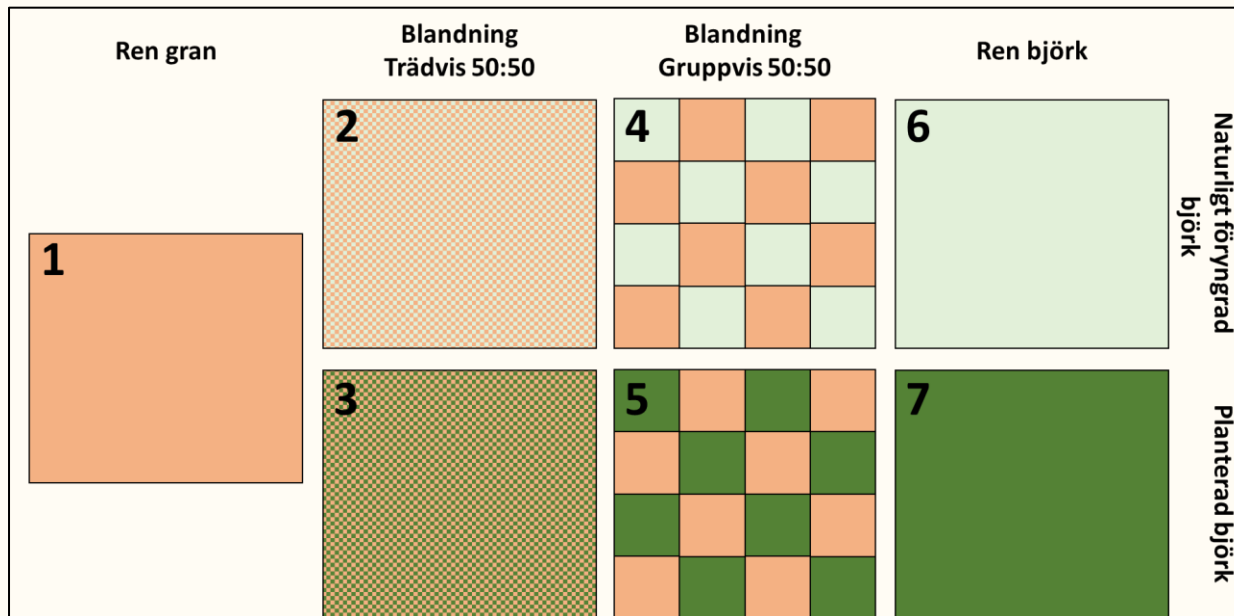
Enskiktad blandskog med barr och björk

- Förutsättning för en långsiktig blandning
- Båda trädslagen kan utvecklas
- Förenklad drivning
- Tillväxten styrs successivt över på gran
- Ökat fokus på att gynna björken med stigande ålder
- Ståndort och etablering troligtvis avgörande för förutsättningarna

Försök med effektiv anläggning av blandskog

- Anläggning av blandskog i föryngringsskedet
- Jämföra planterad/naturligt föryngrad björk
- Jämföra monokultur/trädvis/gruppvis blandning

Sammanfattning – Blandskog med björk

- Björken allmänt förekommande och kan bidra till mer variationsrika skogar
- Försök tyder på små effekter på volymproduktionen vid måttlig andel björk
- Mer komplex skötsel och drivning
- Björkskärm över gran är ett beprövat koncept som kan ge en merproduktion
- Inga säkra belägg för en blandskogseffekt
- En målinriktad planering för blandskog kan ge mer effektiv skötsel

Tack!

nils.fahlvik@skogforsk.se